Salten Brann IKS

Representantskapet – Salten Brann IKS

Styresak nr. 17/25 14. april 2025
Innstilling til representantskapet nr. 09/25

ORGANISERING AV ALARMSELSKAP

- Vedlegg A – Utsatt rep skap sak, 09-24 uten vedlegg (24/5-24)
- Vedlegg B – Møteinnkalling med saksdokumenter til eiermøte 21. februar 2025

Sammendrag

Salten Brann IKS har over tid solgt automatiske brannalarmer (ABA) med direktekobling til 110 Nordland. Styret har nå overfor selskapets eierkommuner innstilt på en omorganisering av virksomheten, ved at dagens salgsvirksomhet skilles ut i et eget aksjeselskap.

Salget av ABA har de siste årene økt, fra ca. 8,5 MNOK i 2017 til ca. 38,1 MNOK i 2024. Målet for framtidig salg er i størrelsesorden 43,5 MNOK i 2028. Inntektene fra salget av ABA representerer en besparelse for alle Nordlandskommunene, for Salten-kommunene utgjøre besparelsen 11-12 MNOK årlig. Samtidig er det viktig å understreke at ca. 65 % av inntektene fra ABA kommer fra kommuner utenfor Salten-regionen.

Begrunnelsen for å skille ut alarmsalget i et separat aksjeselskap, er å sikre disponering av framtidig overskudd til drift og utvikling av 110-sentralen med tilhørende nødnett, samt å ivareta regelverket om statsstøtte og konkurranserett. Videre er dette en forutsetning for eventuell overskuddsdeling (dvs. utbytte etter avsetning til fond for framtidige investeringsbehov), til de kommunene i Nordland som ikke er deltakere i Salten Brann IKS. For øvrig vil det lette skatte- og avgiftsmessig håndtering dersom virksomheten skilles ut i et separat aksjeselskap.

Forslag til vedtak

1. *Styret anbefaler representantskapet å vedta etablering av et aksjeselskap for alarmsalg hvor Salten Brann IKS blir eier med oppstart 1. januar 2026.*
2. *Stiftelsesdokumenter; Samarbeidsavtaler, vedtekter, aksjonæravtaler, styreinstruks mv. utarbeides med forutsetning av oppstart 1. januar 2026.*
3. *Salten Brann går i dialog med øvrige Nordlandskommuner om prosessen med å invitere kommunene inn på eiersiden (fase 2). Det settes da en frist for deltakelse og etter at det er avklart hvilke kommuner som deltar på eiersiden utarbeides nye vedtekter, aksjonæravtaler mv.*
4. *Etter gjennomføring av fase 2 må det etableres nye samarbeidsavtaler mellom 110 Nordland og kommunene i Nordland (både deltakende og ikke-deltakende i aksjeselskapet).*

Bakgrunn

110-sentralen er brannvesenets nødsentral, som tar imot nødanrop fra publikum, byggeiere m.fl. Bodø kommune fikk i 2016, som del av politireformen, i oppdrag av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), å etablere en 110-sentral for Nordland politidistrikt. Det geografiske ansvarsområdet for 110-sentralen følger politidistriktenes grenser, dvs. Nordland med pr. i dag 41 kommuner.

Samtlige kommuner innenfor Nordland politidistrikt er forpliktet til å knytte seg til 110 Nordland. Kommunene har plikt til å finansiere sin relative andel av kostnaden for drift av 110-sentralen. Andelen beregnes ut ifra antall innbyggere pr. kommune. For å redusere kommunenes kostnader, ble tidligere praksis med salg av ABA til offentlige og private virksomheter videreført ved opprettelsen av 110 Nordland. Tjenesten tilbys ikke til publikum/husholdninger.

Fra 2016 og fram til i dag, har salget av ABA økt betydelig. I årene som kommer er målsettingen å øke inntektene ytterligere. På et tidspunkt vil inntektene genere et overskudd. Siden 65 % av salget av ABA skjer i kommuner utenfor Salten-regionen, er det ikke rimelig at et overskudd kun tilfaller Salten Brann IKS. Det anbefales derfor endringer i organisasjonsform og eierstruktur.

Alarmsalg, hva er det og hva betyr det?

Tjenesten for automatisk brannalarm (ABA) består av elektronisk direktekobling fra én eller flere sensorer i et bygg, fram til 110-sentralen. Det lokale brannvesenet bistår i forbindelse med tilrettelegging av direktekoblingen, samt ved utrykning etter utkalling av 110-sentralen.

I 2018-2019 ble forretningsmodellen for salg av ABA endret. Tidligere betalte man det samme beløp pr. alarm uansett bygg, mens pris nå ble fastsatt ut ifra størrelse/kompleksitet på bygget. I tillegg ble alle alarminntekter i sin helhet beholdt av 110 Nordland, uavhengig av lokalisering av alarmobjekt. Før dette ble ca. 85 % av tilknytningspris tilbakeført til det lokale brann- og redningsvesen. Forutsetningen for at 110 Nordland beholdt alle inntektene, var at disse skulle bidra til reduksjon i den kommunale finansieringen (innbyggeravgift). Det ble samtidig etablert et solidarisk prinsipp om lik kommunal innbyggeravgift, dvs. uavhengig av hvor stor andel salgsinntekter fra ABA som kom fra alarmobjekt i den enkelte kommune.

Kommunal finansiering av 110 Nordland er redusert fra kr 75 pr. innbygger i 2016 til kr 10 pr. innbygger i 2024. Uten inntekter fra ABA ville innbyggeravgiften i 2024 vært 140 kr pr. innbygger, det vil si en samlet merkostnad for Salten-kommunene på i størrelsesorden 11-12 MNOK.

Hvorfor spørsmål om endring av organisasjonsform?

Den primære årsaken til at det foreslås å endre organisasjonsform og eierstruktur, er å sikre disponering av overskudd fra alarmsalget til drift og finansiering av framtidige investeringer av 110-sentralen. Videre å legge til rette for å kunne dele ut overskudd fra alarmsalget til alle kommunene i Nordland. Det er som hovedregel ikke anledning til å dele ut utbytte til andre enn eiere, verken fra IKS eller fra AS. Overskudd i Salten Brann kunne dermed ikke vært delt ut til andre enn eierne av Salten Brann IKS.

Regelverket om statsstøtte stiller strenge krav til å forhindre mulig kryss-subsidiering hvor kommersielle tjenester/salg (f.eks. ABA) finansieres av lovpålagte tjenester. Dette betyr bl.a. at det må foreligge helt adskilte og transparente budsjett og regnskap mellom de lovpålagte tjenester og den kommersielle virksomheten. I tillegg skal varer og tjenester mellom virksomhetsområdene være på «armlengdes avstand», og etter markedspris. Slik er det også i dag, men det vil være vesentlig enklere i praksis, hvis den kommersielle virksomheten legges i et separat rettssubjekt.

For øvrig vil ikke Salten Brann IKS være omfattet av spesialregelen i merverdiavgiftsloven § 3-28 om offentlig virksomhet, dersom andelen kommersielt salg overskrider 20 % av den samlede produksjonen. Salten Brann IKS kan dessuten i teorien bli skattepliktig for hele sin virksomhet dersom inntekter fra kommersielt salg av ABA overstiger 50 % av samlet produksjon.

Konkurranserett – salg av ABA

Salten Brann har pr. i dag en eksklusivitet knyttet til salg av ABA vs. private vaktselskap (Sektor Alarm, Verisure m.fl.). En konkurranserettslig vurdering fra Deloitte Advokatfirma AS, konkluderer med at en eventuell leveringsnektelse av ABA til (private) alarmselskap (for næringsbygg), ikke vil være i strid med forbudet mot å utilbørlig utnytte dominerende stilling (konkurranseloven § 11). Dersom en slik henvendelse fra en konkurrerende virksomhet skulle komme, må det gjøres en konkret vurdering av hvordan denne henvendelsen skal håndteres.

Aktuelle eierformer i AS

Ulike organisasjonsformer og eierstrukturer for salg av ABA kan være aktuelle. Det er ingenting i veien for at både enkeltkommuner og Salten Brann IKS kan være aksjonærer i alarmselskapet.

For kommunene som allerede er deltakere i Salten Brann IKS foreslår styret at kommunene viderefører sitt eierskap samlet via sitt eierskap i Salten Brann IKS. På denne måten sikrer man tyngde til Salten-kommunene inn i det nye AS'et. For nye kommuner som kommer inn kan eierskapet også organiseres samlet. Det gjør eierstyringen enklere og bedre ved at det er færre eierrepresentanter.

Det er flere måter å bestemme hver enkelt parts eierandel på, f.eks. basert på antall innbyggere. Det er også mulig å ha en annen fordeling av et eventuelt overskudd, enn basert på eierandelen. Slike prinsipper bør avklares i forkant, i forbindelse med stiftelsen av selskapet.

En organisering hvor alle kommunene eier selskapet (enten direkte eller via sine eierandeler i f.eks. Salten Brann IKS), vil legge til rette for at kommunene kan få utdelt sin andel av overskuddet som utbytte.

Hvem kan beslutte utskillelse i AS?

Det fremgår av selskapsavtalen for Salten Brann IKS at kommersiell aktivitet som hovedregel skal skilles ut og drives fra aksjeselskap. En utskillelse besluttes derfor av representantskapet i Salten Brann IKS. Styret i Salten Brann IKS vil stå som stifter av alarmselskapet, på vegne av Salten Brann IKS.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Uavhengig av om virksomheten knyttet til ABA videreføres i Salten Brann IKS eller skilles ut i et separat selskap, skal virksomheten belastes reelle kostnader. Dette betyr at virksomheten ikke bare skal belastes kostnader til personal, men også kostnader som husleie og vederlag til 110-sentralen for alarmovervåkningstjenestene som selskapet kjøper herfra.

En etablering av et separat selskap vil gi kostnader til etablering og drift av selskapet, herunder til regnskap og revisjon. Det vil også være naturlig å ansette en daglig leder i selskapet. Overføringen av ABA til et nytt selskap vil være en virksomhetsoverdragelse som innebærer at de ansatte får videreført sine rettigheter.

Samtidig vil utskillelse av ABA i et separat rettssubjekt som nevnt gjøre det enklere å overholde kravet om regnskapsmessig skille, altså holde kostnader og inntekter knyttet til denne virksomheten adskilt fra Salten Brann IKS' øvrige virksomhet.

Styrets anbefaling

Styret anbefaler etter en helhetsvurdering, at virksomheten knyttet til alarmsalg (ABA) skilles ut og overføres til et separat aksjeselskap. Styret anser at dette enklest kan gjøres ved at Salten Brann IKS eier 100 % av aksjene ved etableringen (fase 1). Etter at selskapet er etablert inviteres øvrige kommuner i Nordland inn på eiersiden i selskapet.

Helt siden opprettelsen av 110 Nordland (og også tidligere) har inntektene fra salg av ABA vært knyttet til finansieringen av drift og investeringer i nødnett og 110-sentralen, og som et bidrag til reduksjon av kommunale utgifter (såkalt bundet formål). Dette har også vært et grunnleggende prinsipp og fundament for inngåelse av de privatrettslige samarbeidsavtaler med øvrige Nordlands-kommuner utenfor Salten. Styret mener derfor at dette bør være førende for opprettelsen av et eget alarmselskap.

Videre mener styret at driftsoverskudd (dvs. etter oppnådd kr 0 i kommunalt bidrag via innbyggeravgift) i første omgang skal settes av til disposisjonsfond for å dekke framtidige kostnader til oppgradering av infrastruktur tilknyttet nødnett eller andre nødvendige investeringer i tilknytning til 110-sentralen. Etter fondsavsetninger vil resterende overskudd kunne utbetales til eierne.

Videre prosess

Den videre prosessen er planlagt etter følgende milepæler:

- 23.05.2025: Endelig vedtak i representantskapsmøte
- Utarbeidelse av stiftelsesdokument inkl. vedtekter, selskapsnavn, forretningsadresse mv., opprettelse av nødvendige bankkontoer, innbetaling aksjekapital. Valg/konstituering av styre, aksjonæravtale, mv., registrering av selskapet i Brønnøysundregistrene
- Ansettelse av daglig leder
- Etablering av nødvendige administrative og økonomiske systemer (IKT mv.), ansettelsesavtaler, HR/personal mm, budsjett, forretningsplan, markedsplan mv.
- Inngåelse (konvertering) av privatrettslige samarbeidsavtaler Nordlands-kommuner og sluttkunder samt samarbeidsavtale mellom alarmselskap og 110 Nordland.
- 01.01.2026: Formell oppstart alarmselskap.